

TECHNICKÉ KULTURNÍ DĚDICTVÍ NA LABSKO-VLTAVSKÉ VODNÍ CESTĚ

**Pavel Fošumpaur, Martin Horský, Tomáš Kašpar, Martin Králík,
Ladislav Satrapa, Milan Zukal**

Abstrakt

Príspevek predstavuje hlavné ciele projektu „Dokumentace a prezentace technického kulturního dědictví na Labsko-vltavské vodní cestě“, který je řešen v rámci programu Národní a kulturní identity administrovaného Ministerstvem kultury ČR. Historický vývoj úprav splavněných úseků Labe a Vltavy dokládá, že jeho počátky se ztotožňují s počátky osídlování říčních údolí ve středověku. Tyto úpravy souvisely s potřebou člověka využívat řeky pro plavbu a vodní energii a prošly v průběhu středověku zajímavým vývojem. Objekty zdymadel na Labsko-vltavské vodní cestě představují rozsáhlé a unikátní technické dědictví, které stále slouží svému účelu. Zdymadla jsou tvořena typicky jezovou konstrukcí, plavební komorou a vodní elektrárnou. Cílem projektu je dokumentace existujícího technického dědictví v úrovni jednotlivých zdymadel a jejich stavebních a technologických prvků. Dále bude pozornost zaměřena na identifikaci ohrožených objektů na Labsko-vltavské vodní cestě, které funkčně nebo kapacitně přestávají vyhovovat současným požadavkům a kde bude v budoucnu pravděpodobně potřebné přistupovat k citlivým modernizacím v kontextu jejich kulturně historické hodnoty. Cílem projektu je prezentace a zpřístupnění těchto technických památek široké veřejnosti. Prezentace objektů obsahuje historický vývoj jejich návrhu, popis funkce původních technologických prvků a jejich současnou roli ve vodní dopravě a využití rekreačního a turistického potenciálu.

1. Úvod

V průběhu 19. století a v první polovině 20. století byla na Labsko-vltavské vodní cestě (LVC) postupně zrealizována rozsáhlá vodohospodářská infrastruktura. Její výstavba byla původně motivována zejména rozvojem vodní dopravy, ale současně se jedná o systém multifunkčních objektů, které plní řadu dalších účelů (odběry vody, využití vodní energie, protipovodňová ochrana, vodní sporty a rekreace). Na Labsko-vltavské vodní cestě je dnes celkem přes 30 zdymadel a svým charakterem se většina z nich řadí do technického a industriálního dědictví, které obecně patří mezi nejohroženější typ kulturního dědictví. Vysoká míra ohrožení tohoto kulturního dědictví vychází ze skutečnosti, že původní objekty dodnes slouží svému účelu a dochází u nich k potřebě jejich modernizací a rekonstrukcí. Současně tato historická zdymadla představují unikátní soubor technického kulturního dědictví, jehož prezentace a zpřístupnění široké veřejnosti příznivě podpoří jeho ekonomické a neekonomické uplatnění ve společnosti v podobě rozvoje cestovního ruchu a rekreačního potenciálu vodních cest a posílení národního sebeuvědomění.

2. Cíle projektu

Projekt „Dokumentace a prezentace technického kulturního dědictví na Labsko-vltavské vodní cestě“ je řešen v letech 2018 až 2022 na Fakultě stavební ČVUT v Praze a na řešení se současně podílejí pracovníci státního podniku Povodí Labe a Povodí Vltavy. Hlavní cíle projektu jsou dva: (1) Dokumentace technického kulturního dědictví na Labsko-vltavské vodní cestě, (2) Prezentace technického kulturního dědictví na Labsko-vltavské vodní cestě.

2.1 Dokumentace technického dědictví na LVC

Objekty zdymadel na Labsko-vltavské vodní cestě (LVC) představují rozsáhlé a unikátní technické kulturní dědictví, které stále slouží svému účelu. Zdymadla jsou tvořena typicky jezovou konstrukcí, plavební komorou a vodní elektrárnou. V současné době chybí systematická dokumentace a evidence těchto objektů a jejich technologických prvků pro potřeby jejich ochrany a plánování jejich rekonstrukcí a modernizací s ohledem na jejich kulturně historický charakter. Existuje zde jednoznačná potřeba shromáždit relevantní data v podobě původních technických dokumentací, vývoji technologických částí, starých map a plánů s využitím expertního systému (báze dat a báze znalostí). Data jsou v současnosti dostupná velmi roztržštěně v archívech státních podniků Povodí Labe a Povodí Vltavy, Národním technickém muzeu, městských archívech, původních publikacích a podobně.

2.2 Prezentace technického dědictví na LVC

Cílem projektu je prezentace a zpřístupnění technického dědictví na LVC široké veřejnosti formou vzdělávacích procesů a výstavy s odborným obsahem. Prezentace objektů bude obsahovat historický vývoj jejich návrhu a popis funkce původních technologických prvků. Prezentace technického dědictví na LVC je v současnosti aktuální také v souvislosti s dynamickým rozvojem sportovní a rekreační plavby (významné oživení turistického ruchu se socioekonomickým přínosem).

3. Závěr

Představený projekt je řešen v letech 2018-2022. Předpokládané hlavní výstupy projektu umožní systematicky dokumentovat technické kulturní dědictví na Labsko-vltavské vodní cestě a prezentovat ho široké veřejnosti prostřednictvím hlavních výstupů, který mi jsou:

- specializovaná veřejná databáze,
- mapa se specializovaným obsahem,
- uspořádání výstavy s kritickým katalogem (kniha),
- audiovizuální DVD.

Poděkování

Příspěvek vznikl za podpory projektu „Dokumentace a prezentace technického kulturního dědictví na Labsko-vltavské vodní cestě“ číslo DG18P02OVV004 řešeného v rámci programu Národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II) administrovaného Ministerstvem kultury ČR.

Kontakt:

Pavel Fošumpaur, doc. Dr. Ing., Martin Horský, Ing. Ph.D., Tomáš Kašpar, Ing.
Martin Králík, Ing. Ph.D., Ladislav Satrapa, doc. Ing. CSc., Milan Zukal, Ing. Ph.D.
ČVUT v Praze, Fakulta stavební, Katedra hydrotechniky, Thákurova 7, 166 27 Praha 6
fošumpaur@fsv.cvut.cz